

cově, pokud se týče o okruh osob, jež může člen společnosti ustanovit za zmocněnce, vymezeny ve smlouvě společenské. Neodporuje proto ustanovení druhého odstavce § 5 předložených stanov, že právo hlasovací vykonává se osobně, aneb zmocněncem, který musí být členem společnosti a že žádný člen nesmí převzít více než jednu plnou moc, zákonu, ba ani praktičností, na niž klade důraz rekursní soud. Je naopak v zájmu společnosti, jehož účelem je podle § 1 zákona z 9. dubna 1873 č. 70 ř. z. podporovati výdělek nebo hospodářství svých členů společným provozováním obchodu neb poskytováním úvěru, aby zmocněncem nedostavivšího se člena na valné hromadě byl právě člen společnosti a nikoliv osoba cizí, která po případě není s družstevní činností dostatečně obeznána, a aby žádný člen nepřevzal více než jednu plnou moc.

Srovnalá usnesení nižších soudů, jimiž byla nařízena oprava tohoto místa stanov, aby prý zákonem zaručené právo každého občana, zvoliti si zástupcem kohokoliv, nebylo nijak omezeno, zejména také ne požadavkem, že zmocněnec musí být členem společnosti a nesmí mít více než jednu plnou moc, odporují tudíž zřejmě zákonu.

Není také příčiny, proč by nemohlo být ve stanovách výslovně vyjádřeno, že se může valná hromada usnésti na bezúročnosti závodních podílů, i když toho času záročení podílů jest pravidlem. Neprávem tedy uloženo společnosti, aby z § 28 stanov svých vypustilo dotyčné ustanovení.

K nařízeným opravám nebylo tudíž vůbec zákonného důvodu, pročž bylo odůvodněné dovolací stížnosti za předpokladů § 16 nesp. pat. vyhověti a usnésti se, jak se stalo. — r.

K zápisu výmazu likvidační firmy společnosti s ruč. obm. není třeba svolení berní správy podle § 8 z zák. ze dne 17. února 1920 č. 134 sb. z. a n.

(Rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 3. listopadu 1928 R I 735/28. Obchodní soud v Praze Firm 9110/27.)

Společnost s ruč. obm. po provedené likvidaci, zažádala o výmaz firmy.

Rejstříkový soud výmaz odepřel žádaje výkaz o svolení berní správy.

Rekursní soud usnesení potvrdil.

Nejvyšší soud však vyhověl dovolací stížnosti, obě usnesení zrušil a nařídil rejstříkovému soudu, aby nehledě k důvodu, pro který opověděl výmazu firmy byla vrácena, o této opovědi nově rozhodl.

Odůvodnění: Jak nejvyšší soud ve svém plenárním usnesení ze dne 21. června 1923 Pres. 540/23 č. rozh. n. soudu 2753 vložil, nevyhledává se k zápisu výmazu firmy zrušené společnosti ve smyslu § 8 zák. ze 17. II. 1920 č. 134 sb. z. a n. a nařízením vlády ze dne 20. IV. 1920 č. 259 sb. z. a n. osvědčení, že příslušná berní správa k výmazu svoluje. Ani § 290 zák. z 15. VI. 1927 č. 76 sb. z. a n., pokud se týče vládní nařízení ze dne 20. XII. 1927 č. 175 sb. z. a n. osvědčení takového k výmazu firmy nevyžaduje, neboť předpisy tyto obdobně s oněmi již uvedenými podmiňují takovým osvědčením jen zápis dobrovolného zrušení společnosti. Netřeba se tedy obíratí otázkou, zda v tomto případě vzhledem k době vzniku a zrušení společnosti osvědčení onoho podle předpisů právě vyžádaných vůbec bylo potřebí.

Napadené usnesení jest ve zřejmém rozporu se zákonem, dovolací stížnost jest tedy v § 16 čís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208 ř. z. opodstatněna a bylo rozhodnuto, jak se stalo. r.

I za platnosti zákona č. 44/1928 o ochraně nájemců lze žádati přeplatky na činži za dobu před 1. dubnem 1928 nehledě k tomu, kdy tyto přeplatky vznikly, byla-li žaloba podána před 1. dubnem 1928.

(Rozhodnutí nejvyššího soudu ze 26. října 1928 R I 722/28. Zemský soud civ. v Praze Co II 156/28. Okresní soud Vinohrady C I 184/28.)

Důvody nejvyššího soudu:

Žalobkyně domáhá se na žalovaných vrácení přeplatků na činži za dobu od 1. listopadu 1924 do 1. dubna 1928. V té době

platily zákony ze dne 25. dubna 1924 č. 85 sb. z. a n. (do 31. března 1925) a ze dne 26. března 1925 č. 48 sb. z. a n. (od 1. dubna 1925 do 31. března 1928). Žaloba byla podána dne 27. března 1928, tedy ještě za účinnosti zákona čís. 48/1925.

Žalovaní namítali jednak, že žalobkyně není podle § 22/2 nového zákona o ochraně nájemníků ze dne 28. března 1928 č. 44 sb. z. a n. oprávněna žádati přeplatky na činži za dobu minulou a jednak, že tu přeplatky na činži vůbec nebylo. V tomto období řízení jest se zabývati jen první námitkou, které oba nižší soudy s poukazem na § 5 obč. zák. nevyhověly. Rekurs žalovaných, jenž se snaží znova dovoditi, že podle § 22 (2) zák. č. 44/1928 nelze již žádati přeplatky na činži za dobu minulou a to nehledě k tomu, kdy tyto přeplatky vznikly a zda byla žaloba podána před 1. dubnem 1928, či po něm, není oprávněn. V tomto případě jde o žalobu podanou před 1. dubnem 1928 a zůstává tedy neřešena otázka, co by bylo právem, kdyby žaloba byla podána až po řečeném dni.

Předem nutno si uvědomiti, jaké změny proti dřívějšímu právu nastaly v otázce tuto rozhodované zákonem č. 44/1928. Zákony čís. 85 z roku 1924 a č. 48/1925 stanovily v § 20 (1) souhlasně, že dohoda o nájemném může být platně učiněna jen potud, pokud smlouvené nájemné neodporuje ustanovením těchto zákonů, nebo pokud nebude jinak upraveno rozhodnutím soudu podle § 22. Co bylo plněno proti tomuto ustanovení, může být požadováno zpět se zákonnými úroky § 20 (3). Řečené zákony neuznávaly tedy platnost smlouvy o nájemném, pokud toto bylo vyšší, než zákon dovozoval a výslovně stanovily, že přeplatky mohou být požadovány zpět. Nový zákon č. 44/1928 nepřevzal předpisu prvního odstavce § 20 z dřívějších zákonů, čímž uznal platnost dohody o nájemném, třebaže by toto bylo vyšší, než by podle zákona bylo přípustno. Tato volnost úmluvy o nájemném jest omezena jen předpisem § 22. podle něhož i za nového práva soud přezkouší na návrh nájemníkův nebo pronajímatelův úmluvy o zvýšení nájemného, nad míru, uvedenou v § 9 a upraví v řízení nesporném § 23 (3) nájemné s účinkem od nejbližšího nájemního období přiměřeně »v mezích tohoto zákona«. Změna § 22 (2) proti dřívějšímu předpisu jest v tom:

a) že nový zákon vynechal za slovy »v mezích tohoto zákona« slova »a zákonných ustanovení platných v době, kdy úmluva byla učiněna« a

b) že nový zákon přidal ještě větu: »Přeplatku za dobu minulou nelze zpět žádati«. Změna ad a) nemá proti dřívějšímu právu praktického významu, neboť i tam bylo možno upravití nájemné jen »s účinkem od nejbližšího nájemního období«. Podstatná změna však nastala přidanou větou: »Přeplatku za dobu minulou nelze zpět žádati«, o jejíž výklad jde. Důvodová zpráva vládního návrhu tisk 1475 praví k tomu doslovně: »Hned v této souvislosti budiž uvedeno, že vládní návrh připouští také, třebaž nikoli úplnou, volnost úmluvy nájemného. Omezení volnosti úmluvy nájemného jest spatřovati v tom, že i podle vládního návrhu bude lze požádati kdykoli soud o přezkoušení úmluvy nájemného, ale na rozdíl od dosavadního právního stavu nebude moci soud vynéstí nález na vrácení přeplatky za minulou dobu. Rozhodnutí soudní bude tedy působiti jen do budoucna«. Důvodová zpráva vychází tudíž z názoru, že podle dřívějšího práva mohl soud i v tomto mimosporném řízení podle § 22 (2) vynéstí nález na vrácení přeplatky i za dobu minulou. To jest ovšem omyl, neboť i podle dřívějšího předpisu § 22 (2) mohl soud v řízení mimosporném upravití nájemné usnesením jen »od nejbližšího nájemného období«, tedy jen pro budoucnost a nerozhodoval o vrácení přeplatky za minulost vůbec. Tyto přeplatky mohly být vymáhány jen žalobou v řízení sporném a bylo pak věci procesního soudu, aby rozhodl rozsudkem, zdali a jaké přeplatky tu byly (srv. k tomu také rozh. č. 7026 a Právník 594/27). Z důvodové zprávy nelze tedy pro rozřešení naší sporné otázky nic vytěžiti.

Zákon praví jen stručně, že přeplatku za dobu minulou nelze zpět žádati. Tím ovšem jest vysloveno nejen — jak si to zákonodárci podle důvodové zprávy představovali, — že nebude moci soud v mimosporném řízení o úpravě nájemného vynéstí nález na vrácení přeplatky za minulou dobu, nýbrž jest tam implicitně vysloveno, také, že nájemník nemá vůbec ná-

roku na vrácení přeplatků a že tedy soud nebude moci ani ve sporném řízení odsoudit pronajímatele k jejich vrácení. Zákon však výslovně neupravil otázky, zdali a jak se dotýká tento nový předpis nároku na vrácení přeplatků z doby před účinností nového zákona a co míní »dobou minulou«, zdali totiž dobu uplynulou jen za platnosti nového zákona, t. j. od 1. dubna 1928 či dobu uplynulou i před tím. Chybí tu t. zv. přechodná ustanovení pro případy svrchu uvedené, kterých tu bylo k jasnému vystižení smyslu zákona velmi třeba. Stěžovatelé zastávají názor, že zpětná působnost nového předpisu jest vyslovena již ve slovech »za dobu minulou«, která obsahuje také dobu před vydáním nového zákona. Proti tomu bylo by lze namítnouti, že tento zákon nabyt podle § 37 účinnosti teprve dne 1. dubna 1928 a že až do 31. března 1928 včetně platil předpis § 20 (3) zák. č. 48/25, který výslovně stanovil nárok na vrácení přeplatků. Nám však jde — jak již svrchu uvedeno — jen o případ, že vrácení přeplatků bylo za dřívějšího práva také z a z a l o v á n o a na tento případ jistě se nevztahuje předpis § 22 (2) nového zákona, i kdyby jinak — jak tomu chtějí stěžovatelé — byl mínil zrušiti i nabyté nároky a za všechnu dobu minulou.

Nutno se tu blíže obíratí všeobecným předpisem § 5 obč. zák., který praví, že zákony nepůsobí zpět a že tedy nemají vlivu na předcházející jednání a na práva před tím nabytá. Základem předpisu § 5 obč. zák. jest úvaha, že nikdo nemá býti zklamán v oprávněné důvěře v právní řád, že tedy občan, který zařídí své jednání nebo opomenutí podle platného zákona, musí míti jistotu, že nastanou spolehlivě zákonné účinky a že zvláště budou chráněna práva již nabytá.

Tím přecházíme k řešení otázky, kdy podle dřívějších zákonů nabyt nájemník práva na vrácení přeplatků a zdali tohoto práva podle nového zákona pozbyl, i když je za dřívějšího zákona žalobou uplatnil. Nabyt ho — jak rekursní soud správně uvádí — již tím okamžikem, kdy předplátil t. j. kdy zaplatil vyšší nájemné, než bylo přípustno podle ustanovení toho kterého zákona. Již od té doby mohl požadovati vrácení přeplatku, již tehdy vznikl mu nárok na vrácení, který mohl žalobou uplatniti (actio nata erat). Nešlo tu snad jen o pouhé možnosti, naděje neb čáky, nýbrž o právo již skutečně nabyté a to nabyté ex lege, což stěžovatelé marně popírají. Nezáleží na tom — nač stěžovatelé kladou důraz — že § 20 (3) praví »může požadovati zpět«, neboť tím mělo býti jen vysloveno, že zákon nájemníka nenutí, aby svůj nárok uplatnil a že mu to ponechává na vůli. Přes to však vznikl subjektivní nárok ze zákona t. j. z § 20 odst. 1. a 5. již dáním přeplatku.

Zákon mohl by ovšem i toto nabyté právo zase odejmouti a to buď výslovným ustanovením (zejména v t. zv. přechodných ustanoveních (nebo skrytě a mlčky tím, že by nově právo bylo povahy donucovací a že by z obsahu zákona bylo zřejmo, že i dřívější poměry mají se jím pro budoucnost řídití, což platí zejména tehdy, když nový zákonný předpis byl vydán v zájmu veřejného blaha, pořádku a mravnosti. Jest tedy věci výkladu nového zákona, zda jde o ius cogens, které prolamuje zásadou § 5 obč. zák. Nový předpis § 22 (2) není takovým právem donucovacím. Důvodové zprávy tisk 1475 praví, že hlavní účel ochrany nájemníků sluší spatřovati ve zvyšování nájemného ve starých domech v míře snesitelné s hospodářskými poměry nájemníků a že tento účel směřuje vědomě k poněkud většímu odstranění ochrany nájemníků. Pripuštění smluvní volnosti o nájemném nestalo se tedy z důvodů veřejného blaha, nýbrž z důvodů slušného ohledu na pronajímatele a za účelem znenáhlejšího zmírňování tísnivých předpisů o výši nájemného. Naopak byl tu podle § 20 (3) dřívějších zákonů donucující předpis, který se týkal také nároku na vrácení přeplatků, že se nelze tohoto nároku předem zříci. Tedy mlčky a zakrytě nepůsobí nový předpis zpět a jde nyní jen o to, pokud působí zpět svého doslovu: »přeplatku za dobu minulou nelze zpět žádati«.

I kdyby byl v tom spatřován výslovný předpis o zpětné působnosti, nedopadl by na náš případ, ve kterém bylo vrácení přeplatku žalobou uplatněno již před 1. dubnem 1928, neboť tento předpis, že »nelze žádati« počal působiti teprve 1. dubna 1928, kdežto žalobně žádala vrácení již dne 27. března 1928, kdy to ještě zcela podle zákona žádati mohla.

Konečně jest vyřídití ještě jednu námitku stěžovatelů, totiž, že prý nárok musí existovati ještě v době rozsudku (§ 406 c. ř. s.), takže — nebyl-li nárok rozsudkem přiznán před 1. dubnem 1928 — nemůže prý se tak podle práva nyní platného již po 1. dubnu 1928 státi. Tato otázka souvisí jednak s tím, co bylo již řečeno o zásadě § 5 obč. zák., že zákony ne-

působí zpět a jednak s předpisem § 9 obč. zák., že zákony podrží tak dlouho moc, až je zákonodárce změní, nebo výslovně zruší. Tím není řečeno, že zrušený právní předpis nemá již nadále žádného účinku a že ho nemůže býti soudem již použito. Naopak, pokud nový zákon nepůsobí zpět, nutno posuzovati právní poměry, založené za působnosti dřívějšího zákona, podle práva oné doby platného. Proto vyslovil nejvyšší soud již v rozhodnutích čís. 2216 a 7026 sb. n. s. a také č. 738 S. L. zásadu, že nárok na vrácení přeplatků na činži jest posuzovati podle zákona té doby, do které jeho vznik spadá a že nárok jednou vzniklý nezanikne tím, že zákon byl nahrazen jiným zákonem, pokud tento nebyl nadán zpětnou působností.

Že nemůže záležeti na tom, kdy o žalobě včasné podané byl vydán rozsudek, vysvitne již z jednoduché úvahy, že by vítězství nebo prohra závisely na tom, zda spor byl podle své povahy a podle píle soudce rozhodnut dříve či později, což by byl důsledek nepřipustný. — r.

Knihy redakci zasláné.

Dr. Jan Cívín: Daň dědická a darovací. Roku 1928. Nákladem Praetor v Praze I., Dušní 13. (Cena 60 Kč.) — Dílo to jest skutečně velice pozoruhodné a nemělo by scházeti v žádné notářské kanceláři. — Spisovatel pojednává systematicky nejenom o dani dědické a obohacovací, nýbrž podává obraz celého pozůstalostního projednání, takže dílo to jest velkou pomůckou pro notáře jako soudní komisaře. Odporúčujeme proto vřele všem kolegům, aby si dílo to opatřili.

Trojčíslo 9—11 časopisu »Soutěž a tvorba« věnovaného řešení otázek ochrany živnostenského vlastnictví, autorského práva a nekalé soutěže, právě vyšlo. Časopis obsahuje zajímavé články, z nichž zejména uvádíme: Prof. Dr. Karel Hermann-Otavský: Římská revize Bernské úmluvy o ochraně děl literárních a uměleckých, Dr. E. Hüttner: Ochrana vynálezů a vzorků a zákon proti nekalé soutěži v Československé republice, Dr. inž. Jan Vojáček: Reforma čl. patentového zákona, Nová reklama, nebezpečí opakování, nveřejnění rozsudku (JUDr. J. Weis), Dr. J. Štross: Několik poznámek o žalobách zdržovacích a odstraňovacích, Dr. E. Hüttner: Návrh zákona na provádění haagské úmluvy a článek 5 bis této úmluvy, Dr. Weis: Formulace zdržovacího nároku v žalobní žádosti podle § 17 zákona proti nekalé soutěži, Dr. Ing. Jan Vojáček: Reforma ochrany vzorků v Československu, Dr. Jirí Weis: K 3. odstavec § 15 zákona proti nekalé soutěži, JUDr. Vladimír Moravec: Koho sluší pokládati za zúčastněné krutý obchodní ve smyslu § 4 znám. novely?, Judikatura: Překladová ochrana italských děl v Československu, Prozatímní opatření jest přípustno i při žalobě zdržovací dle § 15 zák. proti nekalé soutěži. (Nabízení knih zdarma.) Zprávy obchodních a živnostenských komor. Zprávy: Autorské právo, Bernská konvence. Přístup Austrálie, Indie a Kanady. Časopisy. — Dopisy týkající se redakce i administrace buďtež zaslány na adresu: JUDr. Josef Lachout, Praha XII., čp. 1721. Předplatné obnáší roč. Kč 36—, resp. pro cizinu 6 šv. fres.

Daňová a bilanční revue čís. 12. přináší mezi jinými následující pro poplatníky zajímavé články: Prof. Dr. C. Horáček: Fiskalismus a jeho následky, Dr. Leop. Jung: Daňové výhody pro nově vzniklé výrobní podniky národohospodářské důležitosti, Dr. V. Kabesch: Několik otázek z praktického ukládání daní přímých, dále článek: Vznik poplatkové ekvivalentní povinnosti nostrifikovaných společností. Krom toho nejdůležitější vnesení ministerstva financí a zemských finančních úřadů z poslední doby. Redakce a administrace Praha XII., Slezská 13.

Revue »Nová tělesná výchova« vyšla právě ve II. ročníku čís. 1.—2. Obsahuje řadu vědeckých i praktických statí a referátů, jež jí činí nutnou pro každého, kdo se zajímá větší měrou o tělocvik a sport, skauting a tělesnou výchovu vůbec. Také žádná škola, ani tělocvičná jednota, sportovní klub, knihovna atd. neobejdou se bez tohoto časopisu. Pozoruhodné zejména jsou články univ. prof. Bělehrádky, Štafla, Hrabovce. Firsta a redaktora listu Smotlacha, referáty o tělesné výchově v cizině, řada krásných a poučných obrazů atd. Žádejte na ukázkou v ústavu pro tělocvik a sport, Praha II., Karlovo nám. 18.

Již vyšlo nové dělnické sociální a nemocenské pojištění s novelou z roku 1928. K tisku upravil Jan Hrabánek, nákladem J. Svátka v Praze XVI., Husova 7, stran 109, cena 9— Kč.